

Kıbrıs Türk Ticaret Odası
Turkish Cypriot Chamber of Commerce

Rakamlarla
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
ve Yatırım Ortamı

2023

Bu broşür, Kıbrıs Türk Yatırım Geliştirme Ajansı, İstatistik Kurumu, Milli Eğitim Bakanlığı, Gelir ve Vergi Dairesi, Ticaret Dairesi, Turizm Planlama Dairesi'nin bilgi ve verileri derlenerek hazırlanmıştır.

Değerli Okuyucu,

Kıbrıs Türk Ticaret Odası olarak, KKTC ekonomisi ve yatırım ortamına dair veri ve bilgileri içeren içeren “Verilerle KKTC Ekonomisi ve Yatırım Ortamı”nı yayınlıyor olmanın gururunu yaşıyoruz.

Odamız, uluslararası tanınmış statüsü ve yıllara dayanan birikimleriyle ülkemizin refah seviyesinin yükselmesine hizmet etmeyi kendine temel ilke olarak belirlemiştir. Bu bağlamda, ülkemizin ekonomik ve toplumsal gelişimi ve aynı zamanda dünya ile bütünleşmesi, rekabet edebilirliği ve yatırım ortamının iyileştirilmesi, Odamızın yürütmüş olduğu çalışmaların odağı olmuştur.

Tipik küçük ada ekonomisi özellikleri taşıyan KKTC ekonomisi; küçük ölçekli iç pazar, kısıtlı doğal ve beşeri kaynaklarıyla ağırlıklı olarak hizmet üretimine dayalı mikro ekonomik bir yapıya sahiptir. 30 milyar Türk Lirası değerinde yurtiçi gelir yaratırken, kişi başına geliri yaklaşık 15 bin dolar seviyesindedir.

Ekonomik gelişimini dış pazarlara erişimle ve dış talebi artırarak sağlamaya çalışan ülkemizin başlıca gelir kaynakları turizm ve yükseköğrenim, başta olmak üzere hizmetler sektörüdür. Diğer sektörlerimiz de esasen bu hizmetler sektörümüzün büyümesinden etkilenmekte ve büyümektedir. Tarım ve sanayi sektörlerimiz özellikle gelişen turizm ve yüksek öğrenim gibi diğer sektörle girdi sağlayacak, belli karşılaştırmalı üstünlüğe sahip yerel ürünler ile niş ürünlerin ihracatını geliştirecek bir yapıda piyasaya daha yüksek katma değer yaratabilecektir.

Dış ticarete bakıldığı zaman, 1,5 milyar dolar değerinin üzerinde mal ithalatı gerçekleşirken, 120 milyon dolar seviyesinde ihracat gerçekleşmiştir. Türkiye, KKTC'nin en önemli ticari ortağı konumunda dır. İthalattaki payı %60, ihracattaki payı ise %50'si seviyelerindedir. KKTC'nin ihracatında başlıca ürünler hellim, kaşar peyniri, lor, narenciye, patates ve hurdalardır. KKTC'nin ithalatında ilk sırayı petrol ürünleri almaktadır. İthalatta önemli paya sahip

diğer ürünler ise ilaçlar, alkollü ve alkolsüz içecek ile meşrubatlar, gıda ürünleri ve inşaat malzemeleridir.

Hizmet ihracatı imkânına sahip KKTG'de mal ticaretinde oluşan açık büyük ölçüde turizm ve yükseköğrenim gibi hizmetlerin yabancılara sunumu yoluyla elde edilen gelirlerle finanse edilmektedir. Turizm sektöründen 1 milyar doların üzerinde, yükseköğrenim den ise 950 milyon dolar gelir elde edilmiştir. Başta Türkiye olmak üzere, dünyanın birçok ülkesinden gelen yaklaşık 100 bini aşkın öğrenci ve 1.7 milyonun üzerinde yolcu sayısının ülke ekonomisine yansımaları haliyle yüksek olmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin eşsiz katkıları ile çözümlenme aşamasına gelen su sorunu, Kuzey Kıbrıs'ın tarım potansiyelinin verimli bir şekilde değerlendirilmesi için yeni olanaklar sunmaktadır. Türkiye'den gelen su sayesinde yerel su kaynaklarının daha verimli olarak değerlendirilme olanağına kavuşmamız tarım sektörünü verimli bir sektör haline getirecektir.

Ülkemiz, sizinle yapılabilecek işbirlikleri konusunda çeşitli olanaklar sunmaktadır. Turizm, yüksek öğrenim, tarım ve tarıma dayalı sanayi yanısıra, özel ilgi turizmi, yatçılık ve marinacılık, bilişim ve enerji alanları da işbirliği alanları için potansiyeli sahiptir. Ülkemizin yatırım ortamı ve imkanları ile bilgi ve verilere bu yayınımdan ulaşabileceksiniz. Elbette bu olanakları siz iş insanları değerlendireceksiniz. Biliyoruz içinde bulunduğunuz dönemde, daha fazla işbirliği yapanlar, mukayeseli üstünlüklerini bu işbirliklerinin bir bileşeni haline getirenler kazanacaktır. Farklılıkları birleştiren ve yeni bir sinerji yaratan düşüncelerin şekillendireceği işler kazançlı ve verimli olacaktır.

Bu işbirliklerinin yolunu açmak için Kıbrıs Türk Ticaret Odası olarak üzerimize düşeni yapmaya devam edeceğiz.

Saygılarımla,
Turgay Deniz
Kıbrıs Türk Ticaret Odası Başkanı

KIBRIS TÜRK TİCARET ODASI

Kıbrıs Türk Ticaret Odası, özel girişim, serbest ve adil ticaret ilkelerini benimseyerek, üyelerine yurtiçinde ve yurtdışında hizmet vererek Kuzey Kıbrıs'ın ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla, Kıbrıs adası henüz İngiliz yönetimi altında iken, 1958 yılında kurulmuştur.

Kıbrıs Türk Ticaret Odası, ticaretten imalata, turizmden finansal hizmetlere ve inşaaata kadar Kıbrıs Türk ekonomisinin %95'ini oluşturan çok çeşitli sektörlerden 4.000'den fazla işletmenin genel ekonomik çıkarlarını temsil eden, Kuzey Kıbrıs'ın önde gelen ticari temsil kuruluşudur.

Kıbrıs Türk Ticaret Odası, uluslararası alanda tanınan statüsü ve 60 yılı aşkın birikimi ile uluslararası arenada Kıbrıslı Türklerin hak ve menfaatlerini korumayı hedeflemekte ve Kıbrıs Türk Toplumunun ekonomik ve ticari ilişkilerini ilerletmek için uluslararası platformlarda faaliyetler yürütmektedir.

Kıbrıs Türk Ticaret Odası;

- Uluslararası Ticaret Odası (ICC) üyesidir;
- Avrupa Küçük İşletmeler İttifakı (ESBA) üyesidir;
- İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası (ICCIA) gözlemci üyesidir;
- 2004 yılının Nisan ayında yürürlüğe giren ve adanın Kuzeyinden Güneyine mal ve hizmetlerin geçişini düzenleyen Avrupa Komisyonu Yeşil Hat Tüzüğü'nün uygulanmasında Avrupa Komisyonu tarafından yetkilendirilmiştir. Kişi, mal ve hizmetlerin adanın kuzeyinden güneyine hareketini düzenleyen AB Yeşil Hat Tüzüğü'nün uygulanmasında Avrupa Komisyonu'nun kurumsal ortağıdır. Kıbrıs Türk Ticaret Odası, Yeşil Hat Tüzüğü kapsamında, Kuzey Kıbrıs'ta üretilen malların Güney Kıbrıs'a satışı için gerekli refakatçi belgesini sunmakla yetkilidir.

Kıbrıs Türk Ticaret Odası'nın Ankara, Brüksel ve Londra'da temsilcilik ofisleri bulunmaktadır.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

Genel Veriler

Yönetim: Anayasal Cumhuriyet

Devlet başkanı: Cumhurbaşkanı

Hükümet başkanı: Başbakan

Başkent: Lefkoşa

Yüzölçümü: 3.355 km²

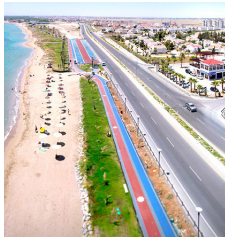
İdari yapılanma: 6 ilçe ve bu ilçelerin alt bölümü olarak da 12 bucak bulunmaktadır. Yerel yönetim olarak ise 18 belediye bulunmaktadır.

Nüfus: 390.745 (2021)

Resmi dil: Türkçe

Din: Çoğunlukla Müslüman

Para birimi: Türk Lirası

EKONOMİK GÖSTERGELER

Ekonomik Ana Göstergeler

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
GSYİH (milyon TL)	14.545	18.324	21.395	21.407	30.144	...
GSYİH reel büyüme oranı (%)	5,4	1,3	0,2	-16,2	3,9	...
Enflasyon (%)	14,7	30	11,7	15	46,1	94,5
Bütçe açığı / fazlası (GSYİH'ya oranı %)	-0,3	0,3	-1,3	-5	-4,3	...
İhracat (milyon \$)	105,6	100,9	82,5	101,1	128,6	68,2
İthalat (milyon \$)	1.118	1.816	1.588	1.221	1.572	720,3
İstihdam oranı (%)	48,2	47,3	48,1	45,9	40,4	46
İşsizlik oranı (%)	5,8	6,9	6,3	10,1	7,8	6,3

Kaynak: KKTC İstatistik Kurumu, Ticaret Dairesi

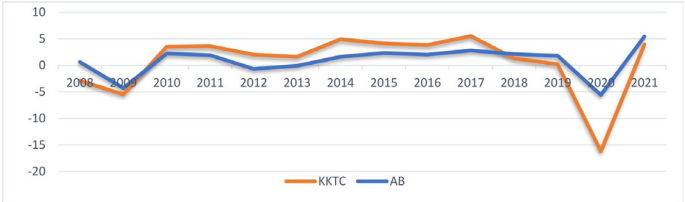
Not: 2022 yılı ihracat ve ithalat verileri Ocak-Mayıs dönemine aittir.

Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

2008-2009 küresel krizin de etkisiyle 2008 yılında %2,9 ve 2009 yılında %5,5 oranında küçülen KKTC ekonomisi, 2010-2017 yılları arasında ortalama %3,6 oranında büyümüştür. 2018 yılının son aylarında, döviz kurlarında ciddi artışlar yaşamasıyla, KKTC ekonomisi 2018 yılında %1,3 ve 2019 yılında ise %0,2 oranında reel büyüme kaydetmiştir.

Kovid-19 pandemisi tüm ülkeleri olduğu gibi KKTC'yi de ciddi şekilde etkilemiştir. Özellikle pandeminin zirve yaptığı ve kapanmaların olduğu 2020 yılında, KKTC ekonomisi %16,2 oranında daralırken, 2021 yılında %3,9 oranında büyüme göstermiştir.

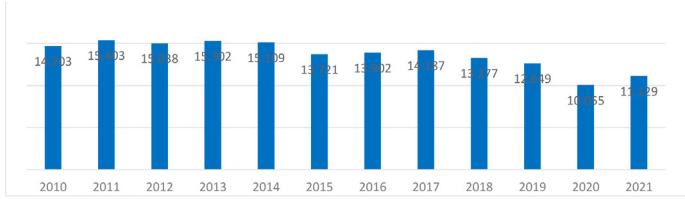
Reel GSYİH Büyüme Oranı, %

Kaynak: KKTC İstatistik Kurumu ve Eurostat

1990'lı yıllarla birlikte, KKTC orta düşük gelir düzeyinden, orta yükseğe ve 2000'li yılların ortası itibarıyla da orta yüksekten, yüksek gelir düzeyine geçmiştir. KKTC'de kişi başına düşen GSYİH 2013 yılında 15.302 dolar ile nominal olarak en yüksek seviyesine ulaşmış iken, 2018 yılında döviz kurlarındaki artış nedeniyle 13.277 dolara kadar düşmüştür. Kişi başına düşen GSYİH, 2019 yılında %5 ve 2020 yılında ise %20,5 azalarak 10.055 dolara gerilemiştir. 2021 yılı için kişi başına düşen GSYİH 11.129 dolar olarak açıklamıştır.

Kişi Başına Düşen GSMH, \$

Kaynak: KKTC İstatistik Kurumu

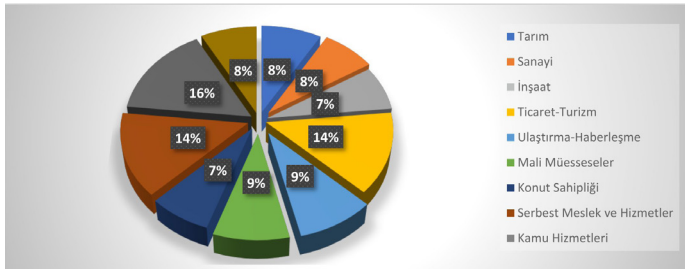
Cari Yıl Fiyatlarıyla Ekonomik Sektörler ve Ekonomik Faaliyet Gruplandırılmalarına Göre GSYİH, Milyon TL

Ekonomik sektörler ve ekonomik faaliyet grupları	2017	2018	2019	2020	2021
Tarım	659	1.139	1.171	1.280	2.526
Sanayi	1.413	1.538	1.676	2.064	2.274
İnşaat	836	1.081	1.235	2.055	2.248
Ticaret-Turizm	2.922	3.814	4.747	2.747	4.154
Ulaştırma-Haberleşme	1.157	1.339	1.565	1.371	2.764
Mali Müesseseler	1.008	1.486	1.717	1.686	2.679
Konut Sahipliği	656	896	1.102	1.357	2.207
Serbest Meslek ve Hizmetler	2.290	2.890	2.819	2.755	4.272
Kamu Hizmetleri	2.193	2.461	3.442	4.146	4.671
İthalat Vergileri	1.412	1.678	1.921	1.948	2.350
GSYİH	14.545	18.324	21.395	21.407	30.144

Kaynak: KKTC İstatistik Kurumu

2021 yılında, kamu hizmetleri %16, serbest meslek ve hizmetler %14 ve ticaret-turizm %14 ile GSYİH içerisinde ilk sıraları paylaşmıştır. %7 ile inşaat ve yine %7 ile konut sahipliği GSYİH içerisinde en az paya sahip sektörlerdir.

Ekonomik Sektörler ve Ekonomik Faaliyet Gruplarının GSYİH'daki Payları, 2021

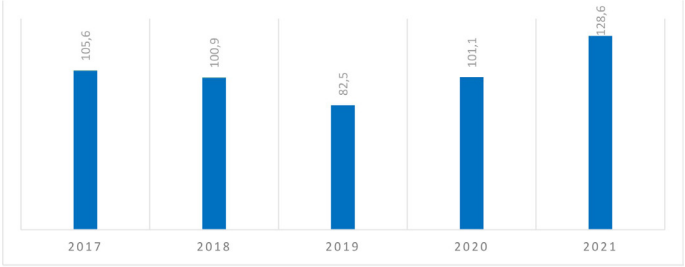
Kaynak: KKTC İstatistik Kurumu

İhracat

2019 yılından itibaren kesintisiz yükseliş gösteren KKTC ihracatı, 2021 yılında bir önceki yıla göre %27,2 oranında artış göstermiştir. 2020 yılına göre hemen hemen tüm ihracat ürünlerinin ihracatında artış gözlemlenmektedir. 2021 yılında en yüksek ihracat artışını fişenker ve malzemeleri, zeytinyağı, keçiyoynuzu, rakı ve ev boyaları gerçekleştirdi. Arpa, antep fıstığı, konsantre ve piliç eti ise bir önceki yıla göre daha az ihraç edilmiştir.

2021 yılında KKTC, toplam ihracatının %49,3'ünü Türkiye'ye, %26'nı Orta Doğu ülkelerine, %1,5'ini AB ülkelerine ve geriye kalan kısmını da diğer Avrupa ülkelerine, Uzak Doğu ülkelerine ve diğer ülkelere yapmıştır.

Yıllara Göre İhracat, Milyon \$

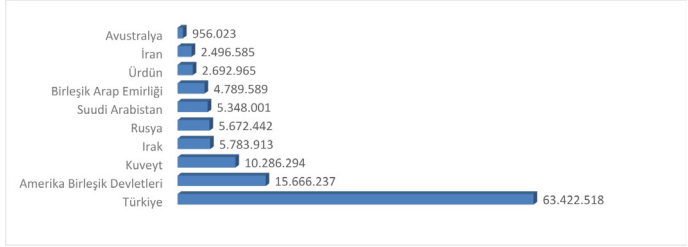
Kaynak: Ticaret Dairesi

İhracat Ürünleri, \$

	2017	2018	2019	2020	2021
Süt Ürünleri	44.400.134	44.917.383	41.643.994	45.750.109	49.866.382
Krema	1.764.932	2.685.120	2.541.197	2.992.692	2.462.429
Yoğurt	15.787	20.451
Peynir/Lor	3.067.569	5.382.412	3.408.405	2.443.490	6.325.557
Kaşar Peyniri	7.227.037	2.615.080	304.213	1.988.020	315.841
Hellim	30.768.172	32.900.791	32.964.982	36.869.097	37.030.574
Yumurta	1.572.424	1.333.980	2.425.197	1.441.024	3.711.530
Narenciye	19.010.071	16.329.447	18.989.343	27.411.968	28.730.283
I. Sınıf Oval Portokal	62.784	88.307
Oval Portokal	208.367	230.630	178.833	226.476	22.629
I. Sınıf Valensiya Portokal	9.255.958	6.987.808	9.480.786	7.507.496	10.257.478
Valensiya Portokal	2.504.092	1.011.752	929.005	3.656.276	2.823.900
I. Sınıf Mandalina	3.835.871	4.685.001	7.352.503	10.477.057	12.372.159
Mandalina	2.122.370	2.877.022	780.459	4.856.370	2.309.312
I. Sınıf Limon	44.762	10.676	47.899	87.823	499.235
Limon	564.394	313.642	154.677	448.561	158.351
I. Sınıf Greyfurt	...	52.463	168.767
Greyfurt	474.257	160.453	65.181	89.125	30.145
Kahve	305.562	443.578	521.582	256.963	453.984
Keçiyoynuzu	894.674	830.551	1.092.667	1.474.805	3.926.536
Zeytinyağı	...	4.159	8.678	26.838	228.754
Konsantre	1.471.990	3.182.185	1.618.782	2.295.214	1.513.757
Et ve Et Ürünleri	1.954.815	2.493.784	2.483.991	2.851.864	1.976.613
Hurdalar	5.849.079	6.734.144	5.397.541	6.447.919	15.242.395
Fişenker ve Malzemeleri	30.521	201.096	16.230	1.147.311	14.796.324
Sigaralar	253.614	...	37.600	432.721	1.229.693
Hurda Kağıt	610.803	481.495	590.348	537.207	1.189.183
Ev Boyaları	82.316	...	4.481	432.601	1.269.466
Tütün	96.748	353.236	525.209	601.410	630.850
Rakı	13.409.716	9.002.911	682.074	198.416	613.938
Deriler	866.698	688.627	606.874	473.236	510.571
Konfeksiyon	2.363.240	2.570.902	1.081.593	333.814	311.603

Kaynak: Ticaret Dairesi

KKTC'nin İlk 10 İhracat Partneri, \$, 2021

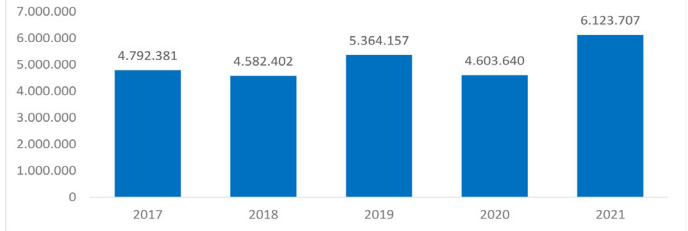
Kaynak: Ticaret Dairesi

Yeşil Hat Tüzüğü Kapsamında Yapılan İhracat

Yeşil Hat Tüzüğü kapsamında, Kuzey Kıbrıs'ta üretilen ürünlerin Güney Kıbrıs'a satışı Kıbrıs Türk Ticaret Odası'nın verdiği Refakat Belgesi ile mümkün olmaktadır. Söz konusu ürünlerin Refakat Belgesi alabilmeleri için tamamen Kuzey Kıbrıs'ta yetiştirilmeleri veya hammaddesinin yurtdışından gelmesi durumunda ise Kuzey Kıbrıs'ta işleme tabi tutularak ve yeterli katkı sağlanarak yeni bir ürün elde edilmesi gerekmektedir.

Yeşil Hat Tüzüğü kapsamında Güney Kıbrıs Rum kesimine 2021 yılında gönderilen ürünlerin bedeli 6.123.707 € olmuştur.

Yıllara Göre Yeşil Hat İhracatı, €

Kaynak: Kıbrıs Türk Ticaret Odası

Yeşil Hat İhracatında Başlıca Ürünler, 2021 İthalat

Ürün	Tutar (€)	Yeşil Hat ticaretindeki payı (%)
Plastik ürünler	1.409.959	23
Prefabrik konteyner	1.251.183	20,4
Ahşap mobilya	884.273	14,4
İnşaat malzemeleri	864.720	14,1
Taze balık	781.141	12,8
Şilte	341.006	5,6
Atık/hurda ürünler	237.764	3,9
Yapı kimyasalları	112.317	1,8

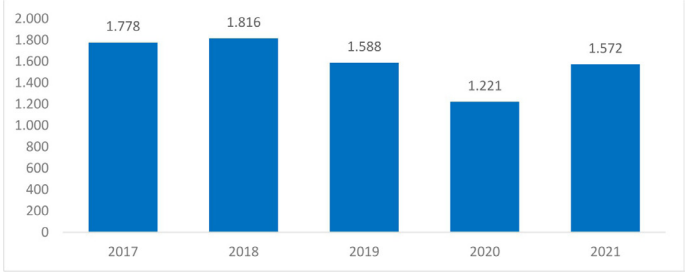
Kaynak: Kıbrıs Türk Ticaret Odası

Tipik bir ada ekonomisine sahip olan KKTC, ihtiyaçlarının büyük bir bölümünü diğer ülkelerden karşılamaktadır. 2021 yılında ithalat bir önceki yıla göre %19 oranında artış gerçekleştirerek 1.572 milyon dolara ulaşmıştır. 2021

yılında en yüksek ithalat artışı arpa, mutfak eşyaları, konserve et, yakıt ve demir ve çelik çubuklar ürünlerinde gerçekleşti. Telefon santral aksamaları, jeneratör, zirai ilaçlar, konsantre ve plastik ambalaj malzemeleri ise bir önceki yıla göre daha az ithal edilmiştir.

2021 yılında KKTC, toplam ithalatının %62,9'unu Türkiye'den, %15'ini AB ülkelerinden, %8,9'unu Uzak Doğu ülkelerinden, %6,5'ini Orta Doğu ülkelerinden ve geriye kalan kısmını da diğer Avrupa ülkelerinden ve diğer ülkelerden yapmıştır.

Yıllara Göre İthalat, Milyon \$

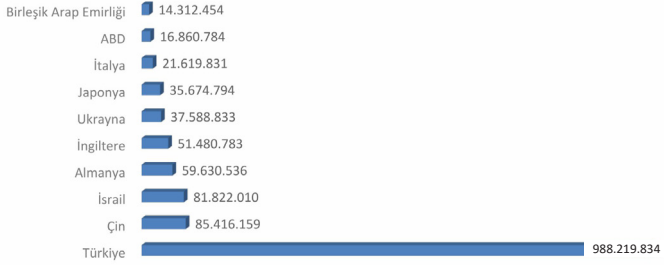
Kaynak: Ticaret Dairesi

İthalat Ürünleri, \$

	2017	2018	2019	2020	2021
Yakıt	130.836.337	173.757.404	170.426.746	89.834.999	169.378.112
Taşıt Araçları	140.956.137	117.489.229	118.245.836	125.960.074	110.673.459
İnşaat Demiri	55.890.520	63.172.997	41.358.655	30.664.348	50.744.492
Hayvan Yemleri ve Katkı Maddeleri	25.373.005	30.756.458	29.376.853	31.035.892	46.330.744
Konfeksiyon	46.734.188	45.127.845	48.273.184	29.429.222	34.764.130
Telefon Cihazları	35.296.524	27.999.948	25.821.985	28.225.404	29.675.034
İlaçlar	33.185.046	32.494.983	36.189.135	30.195.611	29.390.314
Cep Telefonları	33.544.671	26.860.924	24.629.988	26.901.750	28.448.715
Alkollü İçkiler	40.633.011	39.293.540	38.649.583	18.057.361	28.403.797
Arpa	17.041.955	28.554.090	6.923.006	676.996	27.112.088
Sanayi Tipi Makineler	35.477.189	30.185.739	25.174.323	3.042.929	23.713.066
Sigaralar	22.600.401	24.907.573	25.312.163	21.965.837	23.165.231
Bilgi İşlem Makineleri ve Aksamları	19.142.488	16.200.172	15.247.946	19.644.717	22.737.468
Mısır	17.781.545	14.970.392	16.735.079	18.046.697	21.710.520
LPG Gazı	17.848.111	19.096.704	17.061.596	13.640.267	18.671.368
Oto Aksamları	25.030.291	20.225.362	19.324.061	14.009.689	15.537.158
Elektrik Malzemeleri	25.647.886	20.769.058	15.565.442	9.295.939	15.204.378
Mobilya ve Aksamları	30.376.800	33.892.647	15.336.586	10.525.676	14.718.173
Klima Cihazı	16.800.985	16.010.678	13.569.626	11.561.852	14.458.643
Süt Ürünleri	17.624.341	17.281.738	13.539.647	11.950.440	13.391.336
Borular ve Aksamları	14.250.971	12.437.350	10.099.394	7.424.593	12.409.889
Buğday	8.224.596	12.403.725	11.193.885	8.830.661	11.396.657
Kozmetik Ürünleri	14.290.848	13.149.713	11.757.793	9.263.691	10.905.012
Elektrikli Ev Eşyaları	10.709.967	10.193.854	7.677.407	6.872.104	10.805.475
Kereste ve Sunta	9.539.222	10.148.972	5.541.279	6.753.943	10.480.311
Aleminyum Profil	18.238.582	22.146.426	15.979.193	6.189.748	10.227.334
Çimento	17.075.295	18.912.913	17.184.364	10.084.975	10.050.044

Kaynak: Ticaret Dairesi

KKTC'nin İlk 10 İthalat Partneri, \$, 2021

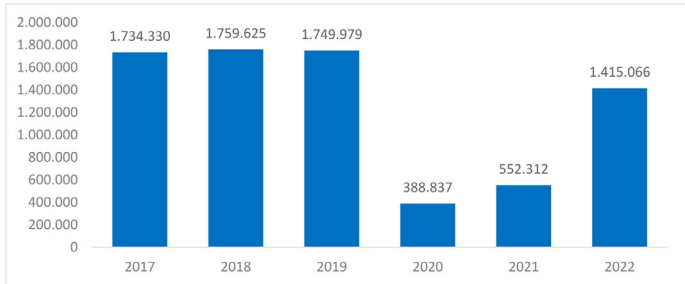
Kaynak: Ticaret Dairesi

Turizm

Turizm, son yıllarda ulaştığı aşama, yarattığı katma değer, istihdam ve döviz geliri nedeniyle, KKTC ekonomisine katkısı en önemli sektörlerden biri haline gelmiştir.

2020 yılında ortaya çıkan Kovid-19 pandemisi, turizm sektörünün ciddi bir sınavdan geçmesine neden olmuştur. 2021 yılında salgının etkisinin azalması ve kısıtlayıcı önlemlerin gevşetilmesiyle, KKTC'de turizm kademeli olarak toparlanmaya başlamıştır.

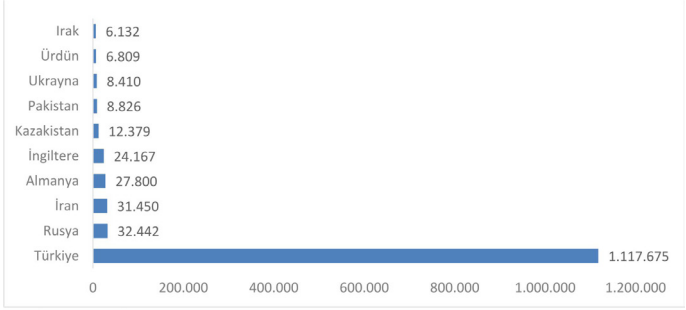
KKTC'ye Hava ve Deniz Yoluyla Gelen Yabancı Turist Sayısı

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

2022 yılında hava ve deniz yoluyla 1,4 milyon turist KKTC'yi ziyaret etmiştir. 2021 yılına göre gelen turist sayısında %156,2 ve 2020 yılına göre ise %263,9 oranında artış olmasına rağmen, pandemi öncesi seviye hala yakalanamamıştır.

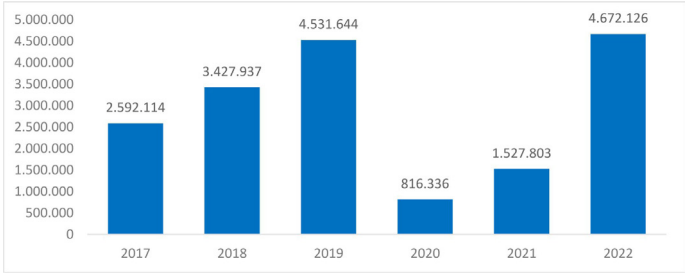
KKTC'ye Hava ve Deniz Yoluyla Gelen Yabancı Turistlerin Uvruklarına Göre Dağılımı

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

Türkiye'den gelen turistler, toplam turistlerin %79'unu oluşturmaktadır. İkinci sırada ise Rusya ve ardından İran vatandaşları gelmektedir.

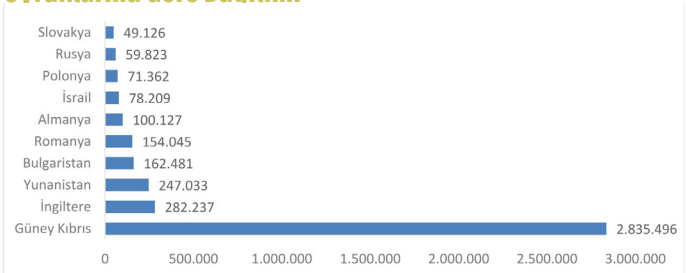
KKTC'ye Kara Kapıları Yoluyla Gelen Yabancıların Sayısı

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

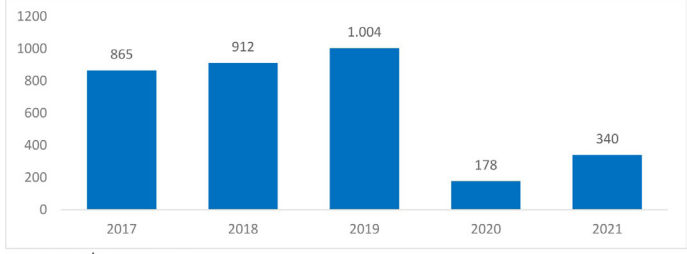
2022 yılında kara kapıları yoluyla yaklaşık 4,7 milyon yabancı KKTC'ye giriş yapmıştır. Giriş yapan yabancıların %60,7'si Güney Kıbrıs, %6'sı İngiltere ve %5,3'ü Yunanistan vatandaşıdır.

KKTC'ye Kara Kapıları Yoluyla Gelen Yabancıların Uvruklarına Göre Dağılımı

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

KKTC'nin Net Turizm Gelirleri, Milyon \$

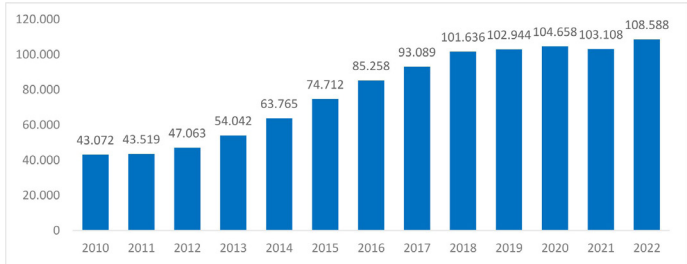
Kaynak: KKTC İstatistik Kurumu

Yükseköğretim

Hizmetler sektörü içerisinde yükseköğretim sektörü diğer tüm sektörlerle sağladığı katkı ile ülke ekonomisi açısından lokomotif sektör konumundadır. 1990'lı yıllarda çok büyük önem arz etmeyen uluslararası öğrenci piyasası, günümüzde stratejik öneme sahiptir. Yabancı öğrenci sayısının artırılması, sadece önemli bir ekonomik girişim olarak görülmemekte, politik, sosyal ve kültürel açıdan da değer taşıyan bir hale gelmiştir.

KKTC'de toplam 23 üniversite faaliyet göstermektedir. Bu üniversitelerden Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Kuzey Kıbrıs Kampüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Kuzey Kıbrıs Kampüsü ve Kıbrıs Bahçeşehir Üniversitesi (BAÜ) Türkiye'de faaliyet gösteren üniversitelerin KKTC'de açtıkları kampüslerdir. Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) ve Lefke Avrupa Üniversitesi (LAÜ) vakıf üniversitesi niteliğinde olup, KKTC bütçesinden katkı almaktadır. Diğer üniversiteler ise özel üniversite niteliğindedir.

Yükseköğretim Öğrenci Sayısı

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı

2022 yılında, KKTC'de öğrenim gören öğrencilerin 14.207'si KKTC uyruklu, 43.101'i T.C. uyruklu ve 51.280'i ise üçüncü ülkelerden gelen öğrencilerdir.

Geldiği Ülkelere Göre Öğrenci Dağılımı, %

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
KKTC	14,6	13,3	12,1	11,7	13,0	13,1
T.C.	55,9	55,4	53,4	48,3	45,2	39,7
3. Ülkeler	29,5	31,3	34,5	40,0	41,8	47,2

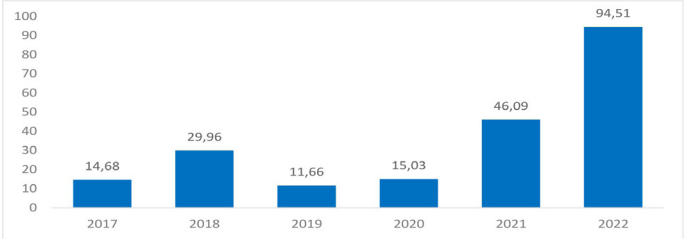
Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı

Tüketici Fiyat Endeksleri ve Yıllık Enflasyon

2022 yılı sonunda yıllık enflasyon %94,51 olarak gerçekleşmiştir. Pandeminin hemen arkasından başlayan Rusya-Ukrayna savaşı, buna bağlı olarak petrol dahil emtia fiyatlarındaki ve navlun fiyatlarındaki artış ve döviz kurlarındaki yükseliş, 2022 yılının bu kadar yüksek bir enflasyon rakamı ile kapanmasına neden olmuştur.

2022 yılı sonunda, KKTC'de ana mal gruplarındaki yıllık değişime bakıldığında, en fazla artış %210,92 ile Eğlence ve Kültür ve %132,01 ile Lokanta ve Oteller mal gruplarında olmuştur. Bu iki mal grubundan sonra, %105,96 ile Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar ve %98,73 ile Gıda ve Alkolsüz İçecekler mal grupları gelmektedir. Yıllık değişimin en az olduğu mal grupları ise sırasıyla %19,85 ile Haberleşme ve %54,04 ile Eğitim mal gruplarıdır.

Tüketici Fiyat Endeksi (Yıllık Ortalama Enflasyon Oranı, %)

Kaynak: KKTC İstatistik Kurumu

Ana Kategorilere Göre Yıllık Ortalama Tüketici Fiyat Endeksi (Yıllık Ortalama Enflasyon Oranları, %)

Ana kategoriler	2019	2020	2021	2022
Ortalama tüketici fiyat endeksi	11.66	15.03	46.09	94.51
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	8.87	14.63	58.21	98.73
Alkollü İçecekler ve Tütün	27.65	9.60	16.07	56.61
Giyim ve Ayakkabı	17.19	8.35	35.40	98.25
Konut, Su, Elektrik, Gaz, ve Diğer Yakıtlar	6.69	11.57	25.70	105.96
Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri	11.26	26.66	60.43	84.96
Sağlık	21.94	20.57	36.50	78.14
Ulaştırma	4.37	21.68	77.65	67.07
Haberleşme	0.43	7.42	38.55	19.85
Eğlence ve Kültür	13.66	9.41	19.56	210.92
Eğitim	20.04	15.13	31.87	54.04
Lokanta ve Oteller	22.05	10.15	56.90	132.01
Çeşitli Mal ve Hizmetler	19.78	17.08	27.80	74.09

Kaynak: KKTC İstatistik Kurumu

İşgücü Piyasası

KKTC İstatistik Kurumu'nun 2022 yılı Hane Halkı İşgücü Anketi'ne göre, KKTC'de yaklaşık 148 bin işgücü bulunmaktadır. Bunların %65,1'ini erkekler ve %34,9'unu kadınlar oluşturmaktadır.

KKTC genelinde istihdam edilenlerin %16,9'u ilköğretim, %14,6'sı orta veya dengi okul (ilköğretim dahil), %32,8'ini lise ve dengi okul, %3,8'ini 2 veya 3 yıllık yüksekokul, %25,7'sini 4 yıllık fakülte veya yüksekokul, %2,9'unu yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil), ve %1,0'ını ise doktora mezunları oluşturmaktadır.

Ana kategoriler	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Toplam	128.451	142.283	147.755	147.835	136.385	147.949
Erkek	77.938	89.367	94.305	96.667	87.100	96.286
Kadın	43.060	52.916	53.450	51.168	49.285	51.663

Kaynak: KKTC İstatistik Kurumu

İstihdam

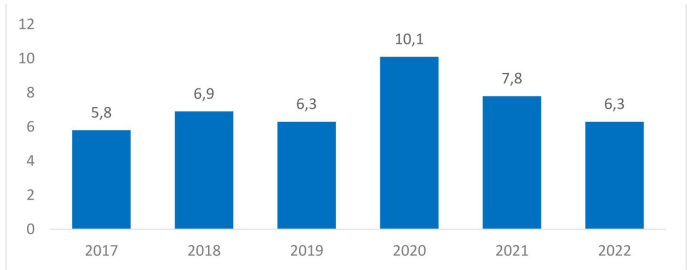
Pandemi nedeniyle, 2020 ve 2021 yıllarında gerileyen istihdam, 2022 yılında bir önceki yıla göre %10,2 yükselerek yaklaşık 139 bine ulaşmıştır.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
İstihdam oranı, %	48,2	47,3	48,1	45,9	40,4	46
Toplam istihdam	120.999	132.411	138.438	132.885	125.739	138.609
Kamu sektöründe istihdam	34.043	35.474	35.535	40.623	35.712	35.462
Özel sektörde istihdam	86.956	96.937	102.903	92.262	90.027	103.147

Kaynak: KKTC İstatistik Kurumu

İşsizlik

2022 yılı Hane Halkı İşgücü Anketi'ne göre, KKTC'de 2022 yılında işsizlik %6,3'e gerileyerek pandemi öncesi seviyelere inmiştir.

Kaynak: KKTC İstatistik Kurumu

YATIRIM ORTAMI

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Avantajları

- * Stratejik coğrafi konum: Akdeniz'in en büyük üçüncü adası, Avrupa, Orta Doğu, Asya ve Afrika'nın kesiştiği nokta
- * Dış pazarlara yakınlık: Türkiye, Suriye, Mısır, İsrail, Lübnan, Güney Kıbrıs ve Yunanistan ile komşu
- * Bakir yatırım alanlarına sahip küçük ama hızlı büyüyen gelişmekte olan bir ekonomi
- * 20'den fazla üniversite, 5.000'den fazla akademisyen ve 100.000'den fazla öğrenci ile nitelikli genç iş gücü sağlanmaktadır.
- * Araştırma ve geliştirme için teknoparklar bulunmaktadır.
- * Yatırımcı dostu bir ortam: Düşük ofis ve mülk maliyeti, Avrupa'daki ülkeler arasında şirketler için en düşük vergi oranlarına sahip ülkelerden biri
- * Yerli/yabancı yatırımcı ayrımı yoktur.
- * Yerli/yabancı yatırımcı ayrımı yapılmaksızın yatırımlara teşvikler uygulanmaktadır.
- * Yabancı yatırımcılar bir veya daha fazla yabancı veya yerli yatırımcılarla müşterek ortaklık oluşturabilirler. Yabancı yatırımcılar inşaat ve/veya turizm acentesi sektörlerinde faaliyet göstermek isterler ise şirket hisselerinin %51 sahipliğinde KKTC vatandaşlığı aranmaktadır.

Temel Yatırım Alanları

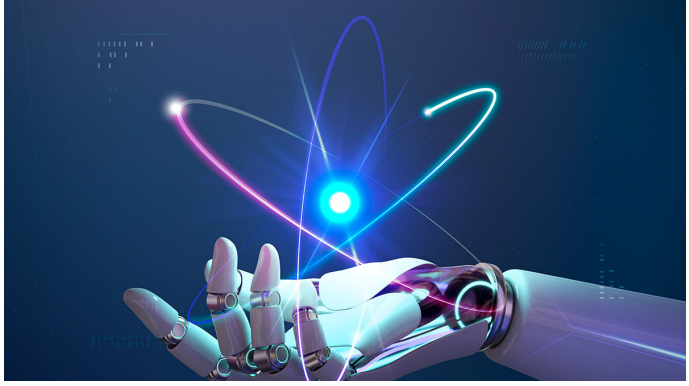
- * Kitle Turizmi Yatırımları
- * Özel İlgi Turizmi Yatırımları
 - Sağlık Turizmi
 - Konferans Turizmi
 - Eko/ Agro Turizmi
- * Yüksek Öğrenim Sektörü Yatırımları
- * Tarım, Tarımsal Sanayi Nitelikli Yatırımlar
- * Enerji Sektörü Yatırımları
 - Alternatif Enerji Yatırımları

Öne Çıkan Bazı Fırsatlar

Bilişim Sektörü

- Gazimağusa Teknoloji Geliştirme Bölgesi (GMTGB)
- Doğu Akdeniz Üniversitesi Girişimcilik ve İnovasyon Merkezi (GİMER)
- Yakın Doğu Üniversitesi (YDÜ) İnovasyon ve Bilişim Teknolojileri Merkezi
- ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü KALTEV
- UKÜ Haberleşme Teknolojileri Araştırma Merkezi
- UKÜ Sürdürülebilir Enerji Araştırma Merkezi

Yatırım Politikası

KKTC yatırım politikasının temel amacı, ekonomik kalkınmayı hızlandırmak, ekonominin rekabet gücünü yükseltmek, potansiyel kaynakları harekete geçirmek, özel teşebbüsün ekonomideki etkinliğini artırmak ve yabancı sermayeyi ülkede yatırım yapmaya özendirmeğdir.

Kalkınma politikası gereğince KKTC, ihracata yönelik sanayileri tercih etme yaklaşımını benimsemiştir. İç piyasanın küçüklüğünden dolayı yatırım politikası, mal ve hizmetlerin ihracına yöneliktir. Modern teknoloji, know-how, yeni üretim tekniklerinin KKTC'ne transferini kolaylaştıran ve en fazla katma değer sağlayacak projelere öncelik verilmektedir.

Yabancı ve yerel firmalar arasında ortak girişim şeklindeki yatırımların etkin bir şekilde desteklendiği KKTC'nde yabancı yatırımcılara mülkiyet haklarının tam olarak korunmasını da içeren pek çok avantaj ve teşvikler sunulmaktadır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yatırım yapmak isteyen girişimcilere yerli veya yabancı yatırımcı olup olmadığına bakılmaksızın, Teşvik Belgesi verilmek suretiyle aşağıdaki yatırım teşvikleri uygulanmaktadır.

* **Yatırım İndirimi:** Devlet Planlama Örgütü'nün kalkınma planları ve/veya yıllık programlar çerçevesinde belirleyeceği Kalkınmada Öncelikli bölgelerde yapılacak yatırımlarda yatırım indirimi oranı mal oluş bedeli üzerinden %200'dür. Diğer bölgelerde yapılacak yatırımlarda ise yatırım indirimi oranı mal oluş bedeli üzerinden %100'dür. Güzelyurt, Lefke, İskele ve Geçitkale Bakanlar Kurulu tarafından Kalkınmada Öncelikli Bölgeler olarak belirlenmiştir.

* **Gümrük Vergisi ve Fon Muafiyet:** Teşvik Belgesi kapsamında ithal edilecek yatırıma konu makine ve bunlara ait teçhizatlar her türlü gümrük vergisi ve fondan muaftır.

* **Makine ve Teçhizat Alımında KDV Muafiyeti:** Teşvik Belgesi kapsamında ithal ve yerli makine ve teçhizatlara %0 Katma Değer Vergisi uygulanır.

* **Arazi Arsa ve Bina Temini:** Teşvik belgeli yatırımlarda, yatırımcıların taşınmaz mal talep etmeleri halinde, bu talepler yürürlükteki mevzuata uygun olarak ve imkanlar ölçüsünde değerlendirilerek kiralama yöntemiyle bu kişilere öncelikle verilir.

* **İnşaat Ruhsatı ile İlgili Vergi, Resim Harç Gibi Muafiyetler:** Teşvik Belgesi kapsamında yapılan yatırımlar, bina inşaat ruhsatı ile ilgili resim, harç ve her türlü katkı payından muaftır.

* **İpotek İşlemleriyle İlgili Harç İndirimi:** Teşvik Belgesi kapsamında yapılacak yatırımlara yönelik kullanılacak krediler için gerekli ipotek işlemlerinde pul ve kayıt harçlarında Tüzükle belirlenen bir indirim uygulanır.

Vergi Mevzuatı Altında Uygulanan Teşvikler

Amortismanına bağlı yeni ve/veya ithal edilmiş aşağıdaki ekonomik kıymetlerin işletme tarafından satın alınmış, imal veya inşa edilmiş ve ilk defa işletilmiş veya ilk defa kullanılmış olması halinde, Gelir ve Vergi Yasasında belirtilen şartlara uyulması koşulu ile yatırım indirimleri uygulanır.

* Yatırım İndirimi %50 ve Amortisman İndirimleri (%3-%20)

* Diğer İndirimler (Patent Gibi)

* İhracat Hasılatının %20'si Kurumlar Vergisinden İstisna

* Mal ve Hizmet İhracatında KDV Muafiyeti

* Deniz, Hava ve Kara Yolu ile Yapılan Taşıma İşlemleri ile Transit Taşıma İşlerinde KDV İstisnası

* Sermaye Artırımları ile İlgili Pul Vergisi İndirimi

* Liman Hizmetlerinde KDV İstisnası

Vergilendirme

* Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yürürlükte bulunan ve içerik

bakımından 1959 İngiliz Şirketler Hukuku kapsamında düzenlenmiş olan Fesil 113 Şirketler Yasası uyarınca kurulan Tüzel Kişiliğe haiz şirketler, Kurumlar Vergisi Yasası'na göre %23,5'lik bir vergi yüküne sahiptir. Ancak uygulanan %23,5'lik vergi yükünün önemli bir yönü bulunmaktadır. Vergi öncesi kazançtan %10 Kurumlar Vergisi ödenmekte geriye kalan miktar üzerinden de dağıtılsın veya dağıtılmasın %15 Gelir Vergisi kesintisi stopajı yapılmaktadır.

* Gerçek Kişi statüsüne sahip yükümlüler (şahıs firmaları), her yıl açıklanan muafiyetler sonrası kalan vergi öncesi net gelir üzerinden asgari ücrete endekslenmiş kişiler ve özel muafiyetler indirildikten sonra kalan miktarlar üzerinden saptanan çeşitli dilimlerdeki vergi oranlarına göre Gelir Vergisi Yasası'na göre vergilendirilir.

* Katma Değer Vergisi 1996 yılında bir tüketim vergisi olarak yürürlüğe girmiştir. KDV Oranları Tüzüğü kapsamında 5 tane KDV oranı uygulanmaktadır. Standart oran %16'dır. Diğer oranlar ise genellikle temel gıda maddeleri için %0, genellikle yiyecek, ilaç, gazete, turizm ve eğitim hizmetleri için %5, genellikle akaryakıt, gaz, konfeksiyon, inşaat malzemeleri, lokanta ve müteahhitlik hizmetleri için %10 ve genellikle tütün mamulleri, alkollü içecekler, mücevherat ve GSM hizmetleri için %20'dir.

KAYNAKLAR

- Eurostat
- KKTC Maliye Bakanlığı Gelir ve Vergi Dairesi
- KKTC İstatistik Kurumu
- Kıbrıs Türk Ticaret Odası
- Kıbrıs Türk Yatırım Geliştirme Ajansı
- KKTC Ekonomi ve Enerji Bakanlığı Ticaret Dairesi
- KKTC Turizm Bakanlığı Turizm Planlama Dairesi
- Milli Eğitim Bakanlığı

KIBRIS / CYPRUS

+90 392 228 37 60

ktto@ktto.net

90 Bedrettin Demirel Caddesi, Lefkoşa Nicosia

BRÜKSEL / BRUSSELS

+32 (0) 2 234 78 26

brussels@ktto.net

Rond-Point Schuman 6, Box 5
1040 Brussels - Belçika Brussels

ANKARA

+90 (312) 436 36 92

ankara@ktto.net

Kazım Özalp Mahallesi Rabat Sokak 27/3 06700
Gaziosmanpaşa Ankara - Türkiye Turkey

LONDRA / LONDON

+44 (778) 908 93 75

london@ktto.net

50 Long Acre, 3rd Floor, London, WC2E 9JR
United Kingdom

www.ktto.net

